

Vesna Mikačić

Centar za istraživanje migracija
i narodnosti Zagreb

Primljeno: 19. XI 1985.

MULTIKULTURA I NJEZINE IMPLIKACIJE NA SUVREMENI ŽIVOT ETNIČKIH ZAJEDNICA I AUSTRALIJSKOG DRUŠTVA

SAŽETAK

Promjene u etničkom sastavu australijskog stanovništva koje su bile neobično dinamične u poslijeratnom razdoblju uvjetovale su drugačiji pristup prema doseljenicima i inicirale bitne društvene promjene. Ove mjere bile su neophodne kako bi se umanjila opasnost od etničkih tenzija do kojih neminovno dolazi u društvu u kojem dominantna kultura negira ili zapostavlja manjinske. To je i razlog što je u posljednjih četrdesetak godina došlo do radikalnog zaokreta u rješavanju doseljeničkog pitanja: od politike potpune asimilacije, preko toleriranja kulturnog pluralizma do multikulture. U suvremenom australijskom društvu glavni nosioci multikulture, koja je službeno proklamirana 1978. godine, jesu etničke zajednice, obrazovne institucije i različiti mediji informiranja. Međutim praksa je pokazala da je za uspješno provođenje ove politike potrebna šira podrška javnosti i različitih institucija kao i pomoć cjelokupne zajednice. Djelovanje multikulture sve je više prisutno i na međunarodnom planu a očituje se u svestranijoj suradnji između Australije i mnogobrojnih zemalja porijekla migranata.

Suvremena strukturiranost australijskog društva (etnička, kulturna, jezična, socioekonomska, politička i dr.) odraz je osebnog povijesnog razvitka ove nacije koji je od samog početka usko povezan s doseljavanjem iz Evrope. Od kolonijalnih vremena pa sve do sredine pedesetih godina ovoga stoljeća Britanci i Iraci činili su glavninu doseljeničkog kontingenta, te stoga dolazak manjeg broja Nijemaca, Nizozemaca i Kineza tokom 19. stoljeća nije doveo u pitanje već učvršćene anglokeltske institucije. Bojazan od većeg useljavanja s prenapučenog susjednog azijskog kopna uklonjena je još prije osnutka Australijskog saveza uvođenjem tzv. »bijele imigracijske politike«. Za razliku od zapadnoevropskih doseljenika porast Južnoevropljana u Australiji znatniji je tek od sredine 1920-ih godina, poslije uvođenja kvotnog sistema u SAD.

Dinamične promjene u etničkom sastavu australijskog stanovništva nastupile su tek nakon drugoga svjetskog rata. Završetak rata Australija je dočekala sa nešto manje od 7,5 milijuna stanovnika (0,9 st/1 km²),¹ s niskim prirodnom priraštajem i zbog kriznih i ratnih godina sa smanjenom stopom imigracije. Ovakva stagnantna demografska kretanja odrazila su se u prvim poratnim godinama na niskoj stopi privrednog rasta te poteškoćama u vezi s bržim napretkom zemlje i korištenjem bogatih prirodnih izvora. S druge strane, problem optimalnog broja stanovnika pojavio se i na političkom-vojnom planu, što je posebno došlo do izražaja za vrijeme drugoga svjetskog rata. Ovi kao i mnogi drugi razlozi nametnuli su potrebu dinamičnijeg porasta stanovništva Australije, potrebu koja dotad nije bila izražena. Stoga je već 1945. laburistička vlada izradila program razvitka zemlje koji se temeljio na bržem porastu stanovništva,

¹ Godine 1946. na području Australije popisano je 7.430.197 stanovnika na 7.700.000 km².

opsežnijem korištenju prirodnih i privrednih izvora i jačanju vojnog potencijala. Kako je taj program implicirao porast stanovništva po znatno višoj stopi od postojeće, to se rješenje moralo ponajprije potražiti u opsežnom i dugoročnom imigracijskom programu. S tim u vezi razrađen je koncept porasta stanovništva po stopi od 2% na godinu, od čega 1% netto migracijom. No u etničkom sastavu doseljenika i nadalje je trebalo zadržati dominantan udio Britanaca. Međutim, zbog njihova nedovoljnog odaziva da se usele u zemlju i velikog broja izbjeglica koje su u Evropi čekale na raseljenje, ovaj je plan revidiran, te je među doseljenicima, tokom 1950-ih godina, sve veći broj Nebritanaca. U idućim godinama, da bi osigurala dovoljan broj doseljenika, australijska vlada potpisuje niz bilateralnih sporazuma sa zemljama Zapadne i Južne Evrope, a poslije i s nekim zemljama Bliskog istoka.² Potpisivanjem tih sporazuma napuštena je dotad izrazito probritanska useljenička politika, a od sredine 1970-ih godina i »bijela« useljenička politika. To se u idućim godinama odrazilo na etnički sastav stanovništva i potaklo značajne društvene promjene.

Analizirajući etnički sastav doseljenika po pojedinim razdobljima useljavanja u Australiju vidljive su promjene unutar doseljeničkog kontingenta koje su odraz međunarodnih ekonomskih i političkih kretanja te specifičnih australijskih uvjeta. U prvim poratnim godinama, 1947—1951, najbrojniju skupinu doseljenika i nadalje čine Britanci. U isto vrijeme značajan je porast doseljenika iz Poljske, Baltičkih zemalja, Jugoslavije i Italije, od kojih se većina useljava u Australiju u okviru programa za izbjeglice i raseljene osobe. Iduće desetljeće, 1951—1961, obilježava smanjen udio Britanaca, pojačano useljavanje Nizozemaca i porast broja doseljenika iz Južne Evrope, ponajprije iz Italije. Od tog razdoblja pa nadalje mehanički porast stanovništva Australije pod dominantnim je južnoevropskim utjecajem, izuzevši, dakako, Britance. Vrlo jako useljavanje iz Južne Evrope, osobito tijekom 1960-ih i 1970-ih godina, povezano je s poslijeratnim oživljavanjem međunarodnih ekonomskih migracija i uključivanjem u njih tradicionalne migracije iz južnoevropskog prostora. S obzirom na Jugoslaviju to je vrijeme kad se provedbom privredne reforme i uključivanjem Jugoslavijske na međunarodno tržište rada legaliziraju vanjske migracije te broj tih migranata raste i u Australiji. Dinamično poslijeratno useljavanje u Australiju oslabilo je potkraj 1970-ih godina u vrijeme jačanja recesijskih kretanja u privredama razvijenih industrijskih zemalja.

Rezultat složenih međunarodnih kretanja i specifičnog australijskog demografskog razvoja ogleda se u sadašnjoj etničkoj strukturi australijske populacije. Udio doseljenika u ukupnom stanovništvu zemlje u stalnom je porastu (9,8% — 1947; 20,1% — 1976), a posebno je dinamičan porast Južnoevropljana unutar doseljeničkog kontingenta (7,4% — 1947; 23,3% — 1976). Važno je napomenuti da u posljednja dva međupopisna razdoblja jedino jugoslavenska doselejnička skupina bilježi porast, dok ostale evropske skupine bilježe smanjenje ili tek neznatnije izmjene.³ Ovakav trend pokazuje da je u suvremenim australijskim migracijama doseljavanje iz Jugoslavije još uvijek živ proces.

² Prvi ugovor o useljavanju potpisan je 1947. s Međunarodnom organizacijom za izbjeglice za program koji se izvodio do 1951. Iste godine potpisan je ugovor o useljavanju s Maltom; 1951. s Italijom i Nizozemskom, a 1952. sa SR Njemačkom i Međuvladinim komitetom za izbjeglice. Godine 1953. potpisani su bilateralni ugovori s Grčkom, Austrijom, Španjolskom i Belgijom. Godine 1966. uvodi se specijalni putni program za radnike koji su završili ugovorne poslove u Zapadnoj Evropi i Americi, a žele se useliti u Australiju. Godine 1967. obnavlja se »Britanski putni sporazum«, revidiraju se ugovori s Italijom, Španjolskom i Grčkom te potpisuju ugovori s Jugoslavijom i Turskom. Tokom 1970-ih god. zaključuju se ugovori s nekim zemljama Bliskog istoka i prihvaćaju izbjeglice iz Azije.

³ U međupopisnom razdoblju 1971—1976. broj Jugoslavena porastao je za 13.775, a Maltežana za 2.208 osoba, dok ostale skupine bilježe smanjenje: talijanska za 9.322, grčka za 7.292, njemačka za 3.252, nizozemska za 7.185 i poljska za 3.649 osoba. U međupopisnom razdoblju 1976—1981. broj Jugoslavena porastao je za 5.740 a Nijemaca za 3.190 osoba dok ostale evropske skupine bilježe smanjenje: britanska za 14.923, talijanska za 4.271 i grčka za 7.384 osoba.

Kad se govori o etničkom sastavu australskog stanovništva, potrebno je pored stranorođenih uključiti i osobe rođene u Australiji (oko 2 milijuna), a čiji su se roditelji, oba ili samo jedan, doselili u zemlju. Na taj način udio populacije stranog porijekla uvećava se za daljnjih 14,7%, što zajedno sa doseljenicima (20,1%) iznosi 34,8% od ukupnog stanovništva Australije. Karakteristično je, međutim, da ni samo autohtono stanovništvo nije homogeno. Udio domorodaca, iako je malen (1,2%) još više problematizira etničku složenost australskog društva, a koncentracija južnoevropskih i azijskih skupina u pojedinim gradovima i djelovima gradova čini ih vidljivima i na prostornom planu.

Vrlo dinamične i složene etničke promjene do kojih je došlo u relativno kratkom vremenu neminovno su dovele i do znatnijih društvenih promjena, među kojima multikulturalni koncept razvitka australskog društva ima primaran društveni i politički značaj.

Razvoj australske politike prema doseljeničkom pitanju

Promjene u etničkom sastavu stanovništva Australije, koje su bile neobično dinamične 1960-ih i 1970-ih godina uvjetovale su bitne promjene u politici prema doseljenicima, a kretale su se u rasponu od posvemašne asimilacije do integracije, od negiranja svega što je doseljeničko i strano do priznavanja etničkoga i kulturnog identiteta doseljenika. Ovako dijametralno oprečan pristup doseljeničkom pitanju uvjetovan je razvitkom Australije, prvo kao kolonizatorske, a potom kao useljeničke zemlje. Isprva britanska kažnjenička kolonija, a potom njezin dominion, razvijala je društveno uređenje prema uzoru na britansko. Stoga se sve do kraja drugoga svjetskog rata, zbog dominantnog udjela britanskih doseljenika, pitanje društvene akulturalizacije ne postavlja kao važan problem. Veći problem od navedenog jest geografska adaptacija doseljenika u klimatski i prirodno drukčiju sredinu, prostorna izolacija kontinenta od glavnih svjetskih prometnih pravaca te udaljenost od Britanije kao matične zemlje. Dolazak manjeg broja nebritanskih doseljenika tokom 19. stoljeća nije značajno ugrozio već postojeću anglokeltsku osnovu i njezine institucije.

Početak 20. stoljeća (1901) ujedinjenjem dotadašnjih britanskih kolonija stvorena je jedinstvena državna tvorevina i formalno uspostavljena australska nacija, koja i danas funkcionira na britanskim osnovama. U tako relativno čvrstoj zajednici problem adaptacije malog broja nebritanskih doseljenika sveo se na već u SAD poznati sistem *melting pota* — posvemašne asimilacije. O suvremenom rješavanju specifične australske doseljeničke problematike tada se još ne razmišlja, iako segmentiranje društva na etničkim osnovama postaje sve uočljivije. Već od sredine 19. stoljeća, naime, u Australiji se počinju osnivati etnička društva i škole, izgrađivati etničke ustanove te izdavati etničke novine, a pojedina naselja postaju središta okupljanja etničkih zajednica. Ovako spontano razvijanje etniciteta nije moglo biti zaustavljeno niti službeno proklamiranom asimilacijskom politikom, koja biva potpuno nedjelotvorna pristizanjem sve većeg broja nebritanskih doseljenika poslije rata. Početkom 1950-ih godina sve raznolikiji sastav doseljenika postao je prvi put otvoren izazov asimilacijskoj politici. Međutim, i pored nastalih promjena i nadalje se u odnosu na doseljenike zastupao princip uklapanja u postojeću društvenu osnovu, a sve jača etnička aktivnost i dalje je u raskoraku sa službeno proklamiranom monokulturalnom politikom. Dijelom pod pritiskom etničkih zajednica i drugih krugova, a dijelom da se prihvati realnost, asimilacija se napušta kao neprimjerna novonastalim uvjetima, te aksiom politike prema doseljenicima tokom 1960-ih go-

dina postaje *kulturni pluralizam*. Pod kulturnim pluralizmom podrazumijeva se postojanje različitih životnih stilova i organizacija unutar jednog društva koji egzistiraju usporedo bez znatnije interakcije. Međutim, i takav model, unutar kojeg je izostala jača suradnja između etničkih zajednica i šireg društva, ubrzo se pokazao neefikasan. Uočeno je, naime, da se zbog tako koncipirane politike koegzistencije različitih kultura javlja tendencija zatvaranja u uske etničke okvire, što dovodi do opasnosti od izolacije i pomanjkanja interakcije unutar šire zajednice. Premda je ova opasnost zarana uočena, smatralo se da će s vremenom različite kulture utjecati jedna na drugu, te da će većinska tj. australska prevladati. Međutim, »ekspanzijom etniciteta« do koje dolazi početkom 1970-ih godina najprije u SAD, a potom i u drugim imigracijskim zemljama, i sve glasnijim inzistiranjem na pravu očuvanja i razvijanja etničkog naslijeđa, javila se i bojazan da može doći do diverzifikacije društva na etničkoj osnovi. Stoga se već od sredine 1970-ih godina, pošto su etničke tenzije postale sveizraženije, počinje razrađivati suvremeniji pristup doseljeničkom pitanju koji s vremenom poprima i šire društvene razmjere te postaje osnovicom daljnjeg razvitka australskog društva.

Razvijanje multikulture i njezinih sadržaja

Koncept multikulture koji se temelji na maksimi »raznolikost, jednakost i interakcija kroz zajedničko sudjelovanje«⁴ teži razvoju takva društva u kojem će etničke grupe razvijati kulturne, jezične, vjerske i druge značajke imajući pri tome jednak pristup svim institucijama, sudjelujući tako zajednički u stvaranju općedruštvenih vrijednosti. Ovaj koncept, za razliku od prethodnih, ne teži negaciji ili izolaciji etničkih zajednica već ih želi povezati u zajedničku cjelinu uvažavajući pri tome njihove osebnosti.

Novi pristup doseljeničkoj problematici i promjene koje su nastale u javnom mišljenju u odnosu na njega nužno su se odrazile u programima vodećih političkih partija u zemlji, a službenu vladinu potvrdu dobili su nakon izvještaja laburističkog ministra za imigraciju Galballyja 1978. U tzv. »Galballyjevu izvještaju« iznijet je vladin koncept multikulture politike koji se temelji na slijedećim postavkama:

- svi članovi društva moraju imati iste mogućnosti za razvitak svojih sposobnosti i jednak pristup programima i institucijama;
- svakoj osobi treba omogućiti da zadrži svoju kulturu, ali i poticati je da razumije i uvažava druge;
- potrebe migranata zadovoljiti će se u okviru programa i ustanova koje su namijenjene cijeloj zajednici, ali putem specijalnih programa i ustanova kako bi im se osigurala jednakost;
- specijalne ustanove i programi djelovat će u suradnji s migrantima, a poticati će se i njihova samoaktivnost radi bržeg osposobljavanja.

Na bazi Galballyjeva izvještaja, potkraj 1970-ih godina, Australski institut za multikulturene poslove razradio je program mjera, te su na toj osnovi počele djelovati brojne institucije kojima je primarni zadatak pomagati doseljenicima u procesu adaptacije i prihvaćanju multikulturnih sadržaja australskog društva. Od ustanova koje su se specijalizirale za pomoć doseljenicima djeluju:

⁴ Commonwealth Education Portofolio, Armidale College of Advance Education, Armidale, 1979, str. 20.

- migrantski centri kojima je zadatak pomagati migrantima u prvim danima boravka u Australiji, od pružanja informacija do smještaja i prehrane;
- migrantski informativni centri koji djeluju u područjima s većom koncentracijom doseljenika, a u kojima migranti mogu dobiti informacije o svim vidovima života u Australiji i savjete na vlastitom jeziku;
- socijalni servisi specijalizirani za rad s doseljenicima koji imaju obiteljske ili slične probleme;
- telefonska prevodilačka služba koja daje doseljenicima informacije na materinskom jeziku ili pruža prevodilačke usluge putem telefona;
- obrazovni centri koji pružaju pomoć doseljenicima pri učenju engleskog jezika.

Osim spomenutih ustanova kojima je prvenstveni zadatak pomoći doseljenicima, širi društveni značaj imaju ustanove koje promoviraju multikulturalne sadržaje i upoznavaju širu zajednicu s njima. U tom smislu istaknutu ulogu imaju obrazovne institucije i informativni mediji.

Sve do sredine 1970-ih godina etničke škole i društva bili su gotovo jedini nosioci etničkih sadržaja, da bi tek prihvaćanjem multikulture kao službene vladine politike multikultura prodrla u redoviti školski sistem. Na osnovi Zakona o multikulturalnom obrazovanju, krajem 1970-ih godina, školske ustanove obvezne su ugraditi multikulturalne sadržaje u nastavne programe i provoditi takvo obrazovanje koje će pridonijeti interkulturalnom zbližavanju i razumijevanju. U ovako koncipiranom multikulturalnom obrazovanju posebno mjesto dobivaju jezični programi koji čine dva od ukupno tri osnovna načela multikulturalnog obrazovanja: 1) učenje jezika etničkih zajednica; 2) učenje engleskoga kao drugog jezika; 3) studij etničkih i kulturnih različitosti u Australiji. Na osnovi tih opredjeljenja u škole s većom koncentracijom doseljeničke djece uvode se jezici etničkih zajednica (uglavnom talijanski i grčki), i ti jezici postaju izbornim predmetima u srednjim školama. Poslije je izbor jezika etničkih zajednica proširen, pa se jezici jugoslavenskih naroda predaju u pojedinim školama gdje je jača koncentracija tih đaka.

Povećanjem interesa za učenje jezika etničkih zajednica pojavila se potreba i za kvalificiranim nastavnim kadrovima. S obzirom da se diplome stečene izvan angloameričkih zemalja ne nostrificiraju automatski, to je bilo potrebno organizirati nastavu jezika etničkih zajednica i na višoj školskoj razini, na visokim školama i univerzitetima. S tim u vezi otvorene su dotad nepostojeće katedre, uglavnom slavenskih jezika, a usporedo s tim počeli su se organizirati postdiplomski studiji iz multikulture i provoditi istraživanja na području etniciteta.

Ovim aktivnostima, međutim, nisu iscrpljeni svi multikulturalni i jezični sadržaji u nastavi. Već je prije uočena potreba rješavanja nagomilanih problema nastalih u vezi s nedovoljnim znanjem engleskog jezika kod velikog broja učenika nebritanskog porijekla. Problem se pokušava riješiti uvođenjem nastave engleskoga kao drugog jezika za one učenike koji imaju poteškoće u njegovu razumijevanju ili pisanju. Praksa je, međutim, pokazala da postoji opasnost od izolacije tih učenika u odnosu na ostalu školsku populaciju. Bilingvističko obrazovanje, koje se dosad provodilo jedino u Južnoj Australiji, pokazalo se kao prihvatljiviji način učenja engleskoga kao drugog jezika kod učenika nebritanskog porijekla.

Osim nastave engleskog jezika za doseljeničku djecu nebritanskog porijekla, koja je organizirana u vrijeme redovitih školskih sati, organiziraju se i raznovrsni tečajevi za odrasle doseljenike. Tako se na razini tercijarnog obrazovanja na koledžima za unapređivanje obrazovanja i koledžima za tehničko obra-

zovanje organiziraju tečajevi engleskog za odrasle, tečajevi za osposobljavanje tumača i korespondenata, a individualni tečajevi izvode se po potrebi u tvornicama i u kućama ako se sakupi određeni broj zainteresiranih.

Multikulturalna aktivnost, međutim, nije vezana samo uz redoviti školski sistem. Politika multikulture iako je, s jedne strane, bila potaknuta etničkim oživljavanjem tokom 1970-ih godina, s druge je strane aktivirala rad etničkih zajednica koje imaju značajnu funkciju u promicanju multikulturalnih sadržaja. Na obrazovnom planu, u suvermenim uvjetima, značajnu ulogu i dalje vrše etničke škole kojih je bilo još od sredine 19. stoljeća. U novije vrijeme broj je etničkih škola u porastu, te se procjenjuje da je na području Australije 1980. djelovalo 1.413 etničkih škola sa 97.000 učenika.⁵ Broj djece jugoslavenskih doseljenika obuhvaćene nastavom u etničkim školama u 1981. procjenjuje se na 5.239, od kojih je bilo 3.573 učenika hrvatskoga ili srpskog jezika, 1.405 makedonskoga i 261 slovenskoga.⁶ Karakteristično je da je sve do sredine 1970-ih godina rad etničkih škola bio prepušten etničkim zajednicama. Od 1977. etničke škole počinju primati dotacije ministarstva za prosvjetu, i to na temelju broja učenika i ponuđenih programa, a pojedine zemlje porijekla učenika također pomažu rad tih škola. Iako je pomoć koju primaju etničke škole više nego simbolična, njihov je status tako prvi put legaliziran.

Pored redovitih i etničkih škola, koje su postale važni nosioci multikulturalnih sadržaja, značajnu ulogu u njihovu širenju i propagiranju imaju sredstva informiranja, te su u tom smislu posebno aktivni etnički mediji. Od spomenutih medija najširu primjenu imaju novine, radio i u novije vrijeme televizija.

Poput etničkih škola i etničko novinstvo u Australiji ima tradiciju dužu od jednog stoljeća, a njegova je izdavačka aktivnost ojačana dinamičnijim uključivanjem etničkih zajednica u savremena društvena kretanja. Na području Australije početkom 1980-ih godina redovito izlazi 80 etničkih novina od kojih 10 na jezicima jugoslavenskih doseljenika.⁷

Drugi vid informiranja jest onaj putem radio-satova. Etničke radio-stanice počinju aktivnije djelovati od sredine 1970-ih godina, otkad vlada počinje subvencionirati njihovu djelatnost, i od 1977. kad je osnovan specijalni radio-servis koji koordinira rad etničkog radio-programa. Osim ovog službenog radio-programa u okviru tzv. nezavisnih ekonomskih radio-stanica, emitiraju se također i etnički programi koji često iznose mišljenja uskih interesnih i političkih grupa, što je slučaj i s nekim etničkim novinama.

Za razliku od spomenutih izvora informiranja tek u nekoliko posljednjih godina javila se i televizija kao najsuvremeniji multikulturalni medij. Godine 1980. najprije u Sydneyu a potom i u Melbourneu proradio je kanal »O«, koji uz dnevno informirna je etničkih zajednica na njihovu jeziku emitira i zajednički program na engleskome radi upoznavanja šireg auditorija s kulturnim vrijednostima i dostignućima australijskih etničkih zajednica.

Uz navedeno postoji i velik broj već uhodanih kulturnih manifestacija (etnički dan, etnički školski dan i sl.) putem kojih etničke zajednice upoznaju australijsku javnost sa svojim kulturnim vrijednostima. Naposljetku potrebno je spomenuti i etnička društva koja su sve donedavno bila usamljeni agitatori etničkih vrijednosti, da bi uvođenjem multikulture postali njezini aktivni sudionici. Djelatnost društava na tom planu nezamjenjiva je, jer upravo od njihove sposobnosti i organiziranosti da zastupaju etničke sadržaje ovisi dobrim dijelom

⁵ Review of Multicultural and Migrant Education. Australian Institut of Multicultural Affairs. Melbourne, 1980, str. 51.

⁶ J. A. MacArthur: The Settlement History and Experiences of Yugoslav and other European Immigrants in Australian Multicultural Society. Australian Papers, Ljubljana, 1983, str. 18.

⁷ Ibidem.

i daljnja evolucija multikulture. U tom pogledu posebno su važni poticaji i pomoć iz matične domovine, jer oni podižu kulturno-prosvjetnu razinu rada i djelovanja etničkih društava i zajednica.

Strukturalna složenost australskog društva prije svega etnička, kulturna i jezična uvjetovala je u poslijeratnom razdoblju značajne društvene promjene. S obzirom da multikultura predstavlja suvremen i humaniji pristup doseljeničkom, odnosno manjinskom pitanju (kada je riječ o domorocima) to je za njezino uspješno provođenje potrebna šira društvena akcija i podrška. Dosad su se na širem društvenom planu kao primarni nosioci multikulture transformacije društva javile etničke zajednice, obrazovne institucije i pojedini mediji informiranja. Osim spomenutih sudionika potrebno je da i druge ustanove postanu nosioci multikulturenih programa, osobito sindikalne i radne organizacije. Njihovo je aktivnije uključivanje neophodno, jer u pojedinim privrednim granama doseljenici i njihova djeca čine i do polovicu zaposlenih. Nužno je također da multikultureni sadržaji dopru do svih slojeva društva (autohtonog stanovništva, profesionalnih i interesnih grupa), jer jedino tako široko prihvaćen program može biti osnovicom daljnje multikulturene nadgradnje. Međutim, i pored toga što multikultura predstavlja humaniji pristup doseljeničkom i manjinskom problemu, te je potakla bitne društvene promjene, potrebno je imati na umu da koncept multikulture nema cilj napuštanje temeljnih vrijednosti na kojima se tijekom gotovo dvaju stoljeća izgrađivala australska nacija. Naprotiv, multikulturem nastoji se usmjeravati društveni razvitak smjerom koji će biti najpovoljniji za čitavu zajednicu. Tako se umanjuje opasnost od etničkih tenzija do kojih neminovno dolazi u društvu u kojem dominantna kultura osporava ili zapostavlja manjinske. Stoga je u Australiji u posljednjih četrdesetak godina i došlo do radikalnog zaokreta u rješavanju doseljeničke problematike: od potpune asimilacije, preko tolerancije kulturnih različitosti do multikulturenog pristupa.

Djelovanje multikulturene politike nije samo vidljivo na unutrašnjem planu nego poprima sve veću važnost i u međunarodnim odnosima. Prihvatanjem multikulture kao osnovne društvene orijentacije, te napuštanjem probritanske i »bijeke« useljeničke politike i izolacionističke vanjske politike Australija se u posljednjih desetak godina sve više povezuje s azijskim i pacifičkim susjedima i s evropskim zemljama. Imajući na umu njezinu sve veću angažiranost na međunarodnom planu kao i njezinu gospodarsku razvijenost i bogatstvo prirodnih izvora, Australija ima mogućnost postati jedna od vodećih zemalja prostranog azijsko-pacifičkog područja.

LITERATURA

- Commonwealth Education Portfolio, Armidale College of Advance Education, Armidale, 1978.
- McArthur, J. A.: The Settlement and Experiences of Yugoslav and other European Immigrants in Australian Multicultural Society, Australian Papers, Ljubljana, 1983, str. 13—21.
- Multiculturalism and its Implications for Immigration Policy, Australian Government Publishing Service, Canberra, 1979.
- Multiculturalism for all Australians, Our Developing Nationhood. Australian Government Publishing Service, Canberra, 1982.
- Price, C. A.: Australian Immigration: 1947—73, International Migration Review, br. 31, New York, 1975, str. 304—318.
- Review of Multicultural and Migrant Education, Australian Institute of Multicultural Affairs, Melbourne, 1980.

MULTICULTURALISM AND ITS IMPLICATIONS ON THE CONTEMPORARY LIFE OF THE ETHNIC COMMUNITIES AND AUSTRALIAN SOCIETY

SUMMARY

Changes in the ethnic composition of the Australian population, which were particularly dynamic in the postwar period, have brought about a different approach to immigrants and incited substantial social changes. Such measures have been absolutely necessary in order to diminish the danger of ethnic tensions that always occur in a society in which minority cultures are negated or disputed by a dominant culture. This is why there has been a radical reversal of the approach to resolving the question of immigration in the past forty years or so: from the policy of full assimilation via a toleration of cultural pluralism to multiculturalism. The main upholders of multiculturalism in contemporary Australian society, which was officially proclaimed in 1978, are the ethnic communities, educational institutions and mass media. Practice has shown, however, that the support and help of the wider community and other institutions are required for this policy to be successfully implemented. The influence of multiculturalism is increasingly felt on an international plane: it is reflected in a fuller cooperation of Australia and the numerous countries of her immigrants' origin.